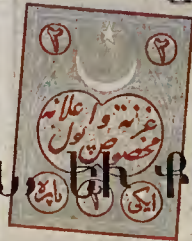

ԱՆՏԻՍԵՍԻՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 38.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 22, 1886

ԹԻԻ 21.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Պէնսիլ ընդ Նոյ,	161
Պէնսիլ ընդ Սահերը	161
Չղացում Մեղաց	162
Քորէա	162
Նաւապետի մը Պատմութիւնը յետեւում Վրաց	163
Յրանք Պըքընում եւ Գողթայի խոյթը	163
Մատուցած թուշտներ	164
Այլեւայլք	165
Փշրանք	165
Նամակներ	166
Հանդէս Քաղաքական	167
Արժէք Դրամոց	168

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է՝ ի թուրքիա՝ 2 Մեհի-տիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեհիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 վարա: Օտար երկրաց համար տարին 45 դանեկան, կանխիկ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան պատկանեալ նամակներ պարտ է ուղղել առ Մ. Բ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկան խան, Կ. Պոլիս:

Ամերիկայի Միտիմարաց Ընկերութեան Կողմանէ,
Ճ. Բ. ԿՐԻՆ, ԽՍԲԱԳԻՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՓՈԽ՝ ԽՍԲԱԳԻՐ

«ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸՍԷՐ ՆԱ»

Երիտասարդ մը որ կը խօսէր քա-րոջի մը հետ, աղաղակեց եռանդեամբ,
«Կուղեմ ըլլալ Բրիտանեայ, կը փա-
փաքեմ փրկուիլ, բայց չեմ կրնար կա-
տարել»:

«Հարկաւ չես կրնար», պատասխա-
նեց քարոզիչը, «վասն զի չկայ բան կա-
տարելու, արդէն պատրաստուած է
քեզի համար փրկութիւն: Եթէ տայի
քեզ ժամացոյցս եւ ըսէի որ առնուս
դայն, դու չունէիր ընելու ուրիշ բան,
այլ պարտէիր առնուլ միայն»:

«Այո», պատասխանեց երիտասար-
դը, «դու չես գիտեր թէ որպիսի մե-
ղաւոր եմ ես: Ես չեմ համարձակիր
ընել իմ ամենասիրելի բարեկամիս ան-
գամ որ ունիմ աշխարհի մէջ, թէ ի
ժածուկ որպիսի կեանքով ապրած
եմ, որպիսի խորհուրդներ եկած են
միտքս, եւ որպիսի զգացմանք եւ փա-
փաքներ ծագած են սրտիս մէջ»:

«Եւ սակայն դու ունիս երկինքը մե-
ղաւորաց բարեկամ», ըսաւ քարոզի-
չը, «որ գիտէ քու բոլոր վիճակդ, եւ

քու յաւեզոյն վիճակդ իսկ, բայց առ-
կաւին կը սիրէ քեզ: Լսէ անոր խօսքը,
որոյ մի գիրն անդամ չէ փոխուած հա-
ղար ու թ հարկը տարիններէ հետէ. «Չե-
կայ ես արդարեւ կոչել, այլ մեղաւոր-
ները յաղաղխարութիւն»: Մատթ. Թ. 13:
«Որդին մարդոյ եկաւ որ կորուսեալը
փնտռէ եւ փրկէ»: Դուկ. ԺԹ. 10:
«Չայն որ կուգայ առ իս՝ բնաւ դուրս
պիտի չհանեմ»: Յովհ. Զ. 37: Ըսէ
ինձ անկեղծօրէն, ի՞նչ պիտի ընէիր
եթէ Յիսուս Բրիտանոս ըլլար հոս, նոյն
իսկ այս քաղաքին մէջ, ինչպէս երբեմն
կը շրջէր երուսաղէմի եւ Կափառնայումի
փողոցներուն մէջ»:

«Կ'երթայի առ նա», ըսաւ երիտա-
սարդը հաստատամտութեամբ:

«Եւ ի՞նչ պիտի ըսէիր անոր»:

«Պիտի ըսէի անոր թէ ես եմ կոր-
սուած մեղաւոր, թէ մեղանշած եմ
ընդդէմ լուսոյ, գիտութեան եւ խղճիս,
թէ եղած եմ անհնազանդ եւ ապե-
րախտ, թէ ես կ'որոշեմ ըլլալ բարի,
դորձել ուղիւ, եւ սակայն միշտ ամօթալի
կերպով կը թերանամ ի գործ դնել զոր
ինչ կ'որոշեմ ընել»:

«Եւ ի՞նչ պիտի խնդրէիր անկէ»:

«Պիտի խնդրէի անկէ ներել ինձ եւ
ջնջել մեքերս, ընել զիս իւր հեռու-
դաց մին, փրկել զիս իմ չար բնու-
թեանս ձեռքէն, եւ ի վերջոյ ընդունել
զիս երկինք»:

«Եւ ի՞նչ պիտի ըսէր նա» հարցուց քա-
րոջիչը դարձեալ:

Երիտասարդը նայեցաւ վար առ ժա-
մանակ մի խորունկ խորհրդոյ մէջ ըն-
կըղմեալ, յետոյ վերցունելով իւր ար-
տաւուր լի աչուքները՝ միանգամայն
քաղցր ժպտով իւր երեսաց վրայ,
պատասխանեց,

«Պիտի ըսէր, Այո»:

Երիտասարդին տարակոյսները վա-
րատեցան, անոր անվստահութիւնը
փրկին սիրոյն վրայ՝ յրուեցաւ, պա-
տեաղմը վերջացաւ, եւ Աստուծոյ խա-
ղաղութիւնը որ է ի վեր քան զամենայն
միտս, պատեց անոր սիրտը եւ միտքը
Բրիտանոս Յիսուսի ձեռամբ:

Գիտէր թէ մեղաւորաց բարեկամը
պիտի չհանէր զնա դուրս, եթէ ըլլար
երկրի վրայ, գիտէր նաեւ թէ մեղաւոր-
աց բարեկամը պիտի չհանէ զնա դուրս
այժմ եւ որ է երկինքը, վասն զի դըր-
ուած է, «Յիսուս Բրիտանոս նոյն է ե-
րկի եւ ոյսօր եւ յաւիտեանս» Եբր-
ԺԳ. 8:

ԳՆՆՅՅԷՔ ՁԵՐ ԱՆՁՆԵՐԸ

Պօղոս, իւր առ կորնթացիս երկրորդ
թղթոյն մէջ, ըսաւ այդ եկեղեցւոյն ան-
դամոց, «Քննեցէք ձեր անձերը թէ
արդեօք հաւատքի մէջ էք»: «Հաւատ-
քի մէջ ըլլալ», հոս դորձածուած իմաս-
տով, չէ պարզապէս հաւատալ թէ կար
Բրիտանոս մը որ ըսաւ եւ ըրաւ այն բա-
ները որք կը պատմուին Աւետարանաց
մէջ, կամ հաւատալ անոր խօսածներուն
ճշմարտութեան, եւ կամ մտաւորապէս
հաւանիլ Բրիտանոսի վարդապետու-
թեանց որք արտայայտուած են Սուրբ
Գրոց մէջ: Թէեւ այս դադարները կը
բովանդակուին վերոյիշեալ աստիճան
մէջ, սակայն աւելի խոր նշանակութիւն
մը ունի այն. կը պարունակէ ի Բրիտ-
անոս սիրտը վստահութեան դադարիա-
լը իբրեւ Փրկիչ որ կ'աղատէ մեղքէն
եւ անոր անէծքէն, նաեւ սրտի եւ կենաց
նուիրում անոր ծառայութեան: Այս-
պիսի մտային վիճակի տէր անձ մը ու-
նի այն հաւատքը որ պիտի փրկէ անոր
հոգին, եւ Սուրբ Գիրք կ'երաշխաւորէ
թէ անոր անունը դրուած է երկնից մէջ:
Ինչ որ Պօղոս կը յանձնարարէ մեզ քն-
նել, այս է թէ մեք ունինք այս հա-
ւատքը թէ ոչ. եւ հարցման բնութիւնը
կ'ենթադրէ թէ կարելի է այս խնդրոյն
քննութիւնը, եւ թէ կրնայ որոշուիլ բա-
նաւոր ստուգութեամբ: Բրիտանոսի մը
դիւստոր դորձը ինքզինք քննել չէ, այլ
մանաւանդ ըլլալ Բրիտանոսեայ եւ ը-
նել Բրիտանոսեական դորձը. այսու ա-
մենայնիւ անձնաքննութիւնը մին է այն
բաներէն զորս ընել հրամայուած է:
Ինչպէս պարտի ընել դայն: Պատաս-
խանը շատ պարզ է: Թող Բրիտանո-
սեայ մը նկատէ իւր իսկ խղճին վկայու-

Թիւերը և յիշէ այն իրողութիւնները, որք կը կազմեն իւր բարոյական կեանքը. և յետոյ թող բազմաթիւ զայս իրողութիւններ՝ Սուրբ Գրոց մէջ Քրիստոնէին նկատմամբ արուած հիմնական դատարարաց հետ: Երբ զայս կ'ընէ, յայնժամ պարտի ընդունել եզրակացութիւնը սրուն առաջնորդուած է այս կերպով, ինչ որ ըլլայ այն. Չկայ ուրիշ յարմար և գոհացուցիչ եղանակ մը անձնաքննութեան: Եթէ մարդ մը «հաւատարմի մէջ» է, պարտի գիտնալ զայն և մխիթարուիլ անով. և եթէ «հաւատարմի մէջ» չէ, զայն ևս պարտի գիտնալ և անմիջապէս վնասել իւր անձնական վերելութիւնը: Այս խնդրոյն նկատմամբ ամէն մարդ պէտք է ունենայ իրեն համար որոշ դատարար մը. և այդ դատարար պէտք է ըլլայ արդիւնք բաւական անձնաքննութեան: Խնդիրը պէտք չէ որ շարունակական պայքարի մը կերպարանքն ստանայ առանց վերջնական որոշման մը յանգեցու նկատմամբ իրողութեան: Ոչ որ այս կերպով կը վարուի իւր ստացուածոց մասին. ապա ուրեմն ևս առաւել պէտք չէ այսպէս վարուիլ այս խնդրոյն մէջ թէ արդեօք «հաւատարմի մէջ» է թէ ոչ:

ԶԳՍՅՈՒՄ ՄԵՂԱՅ

Քննենք թէ ինչ է զգացում մեզոց, եւ թէ ինչպէս յառաջ կուգայ այն. կ'ըսուի մեզ թէ այն է գործ Հոգւոյն Սրբոյ որ «պիտի յանդիմանէ զաշխարհ մեզոց համար եւ արդարութեան համար» և «դատաւարանի համար»: Չայս կ'ընէ Հոգին Սուրբ յառաջ բերելով ճշմարտութեան համոզում այնպիսեաց մտքին մէջ որ կու գան անոր հօր ազդեցութեան ներքեւ: Ոճրագործ մը կը դատապարտուի երբ դատաւորը կը գտնէ զնա յանցաւոր: Չնո յանցաւոր հանգը, դատաւորին զնո յանցաւոր գտնելը եւ կամ դատարանէն արձաւոր վճիռը չէ, այլ դատաւորը յանցաւոր կը գտնէ եւ կը դատապարտէ զնա օրէնքին տրամադրութեամբ, եւ դատաստանական կանոնաց համեմատ կը գտնէ զնա այն օրինաց իշխանութեան ներքեւ: Արդ՝ Աստուած վրձնած է արդէն թէ «Ամենքը մեղան», եւ վրէպեալ են Աստուծոյ փառքէն,» եւ յայտարարած է թէ դատապարտեալ եմք արդէն: Հոգւոյն Սրբոյ գործն է համոզել զմարդ թէ ունի այն բարոյական եւ հոգեւոր վիճակը յորում կը գտնուի, ոչ անոր դէմ տալով թէ այսպէս է բանը, այլ պարզապէս ցուցնելով զայն անոր: Ըշմարտութեան վրայ զգացում չէ հարկ համոզման համար, թէպէտ այն բռնականապէս կը հետեւի ճշմարտութեան վրձնայ ըստ արժանւոյն համոզում ունենալէ: Անցեալ օր կարդացինք մարդասպանի մը վրայ որ ընդունեց մահուան վճիռ տալով թէ անտարբեր կերպով: «Չէր թուէր թէ» կ'ըսէ գրեւորը, «կը դժար թէ որպիսի սոսկալի վիճակի մէջ կը գտնուէր, երբ դուրս ելաւ դատարանէն: Բայց յաջորդ օրը յայտնի կ'երևէր թէ զգացած էր իւր վիճակը, եւ էր կատարելապէս ընկճեալ անոր խորհրդովը:» Արդ՝ կրնայ անսուղի մէկ տխրահոլով թէ այս մարդը այնպէս զիտցաւ թէ խելապէս դատաւարաւորեցաւ այն ինչ արուած էր մահ:

ուան վճիռը ճիշդ ինչպէս յետոյ գիտէր: Հոգւոյն Սրբոյ գործն է ճանչցունել մեզ այս ճշմարտութիւնը:

Բայց մենք պարտիմք յիշել թէ Հոգին կը յանդիմանէ նաեւ Քրիստոսի մէջ եւ Քրիստոսով եղած արդարութեան համար միեւնոյն ժամանակ, այնպէս որ եթէ ճշմարտ է թէ արդէն դատապարտուած ենք մեր մեղաց համար, ճշմարտ է նաեւ թէ արդարացում եւ արդարութիւն արդէն կատարուած են մեզի համար ի ձեռն Քրիստոսի, եւ միայն կը մնայ մեզ ընդունել զանոնք:

Հին քարոզչաց բազմաթիւ շատ կը խօսէին մեղաւորին օրինաց հետ յարաբերութեան վրայ, եւ անաւոր կը ներկայացունէին Աստուծոյ բարկութիւնն անոնց դէմ, եւ այս կերպով կը յաջողէին անոնց զգալ տալ մեղքը, եւ խորապէս կը տխրեցունէին զանոնք, եւ շատ անգամ կը թողնէին անաւոր յուսահատութեան մէջ. այնուհետեւ կը դառնային եւ կը ցուցնէին անոնց զՔրիստոս իբրեւ ճամբայ վերելութեան: Չենք բեր թէ անոնք այս եղանակաւ չէին համար իրենց պաշտօնէութեան նպատակին, այսինքն զմեղաւորս փրկելութեան հասցունելու: Միայն զայս կ'ըսենք թէ անոնք երբեք անգամ կը քաշէին մի եւ նոյն ճամբէն: Մեծ աւաքեալն Պօղոս, ըստ էր քարոզէր. «Միայն զՅիսուս Քրիստոս, եւ զնա խաչուած» թէ Հրէից եւ թէ Յունաց, «օրինաց վախճանը Քրիստոս ամէն հաւատացելոյ արդարութեան համար.» եւ «Աւետարանը, Աստուծոյ զօրութիւնը վերելութեան համար»: Ոչ միայն ճշմարտ է թէ հաւատացեալը չեն «ընդ օրինօք» այլ ընդ շնորհօք,» բայց ճշմարտ է նաեւ թէ Աստուած չ'վարուիլ հիմա մեղաւորաց հետ իբրեւ այնպիսեաց հետ որ են օրինաց ներքեւ այլ իրեւ այնպիսեաց հետ որ են շնորհաց ներքեւ: «Քանզի օրէնքը տրուեցաւ Մովսիսի ձեռք, բայց շնորհը եւ ճշմարտութիւն եղան ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի»: Մենք չենք զրկուիլ քարոզել օրէնքը այլ Աւետարանը, եւ զմարդիկ ընել աշակերտք Քրիստոսի: Օրէնքը ոչ ինչ կ'ընէ ի նպատակ մեղաւորին: Մինչեւ իսկ չ'կրնար ապաշխարել տալ անոր Բայց «այն որ անհետ էր օրինաց, փառս զի տկար էր մարմնով, Աստուած իւր Որդին զրկեց ի նմանութիւն մարմնոյ մեղաց եւ մեղաց համար, եւ դատապարտեց մեղքն ի մարմնով:» Աստուծոյ եւ մեղաւորին մէջտեղ տնկող ինչպիսի կը կայանայ յայտնի Յիսուս Քրիստոս եկաւ աշխարհ: Ի՞նչ պիտի ընես զՅիսուս. այս է բուն եւ մի միայն խնդիրը: Մեղքը որուն համար Հոգին Սուրբ պիտի յանդիմանէ զաշխարհ, է զՔրիստոս մեթեւում մեղքը: Դատապարտութիւնը որ կը մնայ աշխարհի վրայ, է դատապարտութիւնը որ կու գայ մերժելով զՔրիստոս: «Եւ այս է դատապարտութիւնը, որ լոյսը Յիսուս Քրիստոս եկաւ աշխարհ, եւ մարդիկ սիրեցին խաւարը քան զլոյսն աւելի:»

Խնդիրն է այս. մարդիկ պիտի ընդունին կատարեալ վերելութիւն մը, եւ պիտի հաշտուին Աստուծոյ հետ միանալով Քրիստոսի հետ, եւ պիտի գտնեն այս կերպով ի կեանս եւ յորդեղրութիւն: Արդ, կը համարինք թէ այսպիսի անձնական հաշտութիւն մը հիմնեալ ի որոնք ընդունելու վրայ ոչ միայն տրուաւ բացում որ կու գայ անոր մահուամբ եւ յաւերժութեամբ այլ նոյն ինքն Քրիստոսով իբրեւ ետեւին վերելութեան եւ նոր զրուս մեր կենաց ինչպէս Ադամ էր հին գլուխ, այսպիսի անձնական յարաբերութիւն եւ կենդանի ընկերակցութիւն Քրիստոսի հետ եւ անոր մէջ:

կ'ընէ զմարդ Քրիստոնեայ եւ կ'առաջնորդէ իրական, խոր եւ ճշմարտ սրբութեան կենաց: Կոկ ազատ լինել յօրինաց, եւ դերձ ի պատժոյ, չ'կրնար ընել զմարդ ճշմարտ Քրիստոնեայ: Քրիստոնէութիւնն է արդիւնք ի սրտէ եւ կատարեալ հաշտութեան անձնական յարաբերութեանց ընդ Աստուծոյ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի, որ է անդրանիկ շատ եղբարց մէջ եւ զրուս եւ նախատալ օրինակ ամենայն սրբոց փառաց:

ՔՈՐԵԱ

Սկզբնայ Միայնակ Սրբական եկեղեցւոյ միաբնակաց երկարժամանակեայ եւ եռանդուն աշխատութիւնը Չինաստանի հիւսիսային արեւելեան մասին մէջ, որ է դաւաճ Բորէայի սահմանադրութիւն վրայ, կը վարձատրուին այժմ: Մը. Բոս քանի մը տարիներէ հետէ պատրաստուած է մտնել ի Բորէա, թաղմանաւ ըլլալով Աւետարանները Բորէայացիք լեզուին, եւ պատրաստած ըլլալով քանի մը տեսարաններ այն լեզուաւ: Մօտեք Մը. Բոս զրկեց աւետարանիչ մը տալով տնոր հետ տեսարաններ եւս Բորէայացւոյ մի գաղթականութեան մէջ Մանչուրիոյ անտառախիտ հովտաց մէջ որ են Մուքուէի արեւելեան կողմը իւր երեք հարիւր մղոն հեռի: Այս տեսարաններն սմանք ինկան ուսանողի մը ձեռք եւ սա ճամբայ ելաւ եկաւ Մուքուէն, վնասեց զՄը. Բոս, տուել բան սորվելու համար Յիսուսի վարդապետութեան վրայ: Բնդունեց ճշմարտութիւնը եւ տարաւ զայն իւր հետ իւր բարեկամաց:

«Անոնք մտադիր հաւատացին այն բաներուն դուրս սորվեցուց նա անոնց: Ըշմարտութիւնը ծաղկեցաւ անոնց մէջ նման ազդեցութեան խմորոյ: Վերայիշեալ անձը դարձեալ գնաց ի Մուքուէն հրաւիրել զՄը. Բոս զալ միտեղ հաւատացեալները: Մը. Բոս զընաց. գնաց անոնց հետ նաեւ Մը. Ուէպուգըր: Մեծ դժուարութիւնը կային անցնել երթալ այն տեղը որուն ճամբան չէր շատ գործածական. ըստեցաւ անոնց նաեւ թէ ճամբուն մի մասին մէջ կար վտանգ աւաղակաց երեսէն: Ծառայից մին բաժնուեցաւ անոնցմէ եւ հետ գնաց տուն: Օր մը երթալու ստիպեալ էին երեսուն մղոն տեղ, ու նկատելով ճամբուն վրայ մի միայն օթեան որ էր մեհեան մը: Բայց քանի մը վտանգներու հանդիպելէ ետքը մօտեցան տեղոյն ուր կ'երթային, եւ դուան որ տեղոյն ընաւ կիւք իրենց կը սպասէին: Դէտ մը տուաւ նշան, Ահա օտարականը կու գան ընելով, եւ չուտով տեսան որ կը մօտենար անոնց զինուորիկ մեծ թափօր մը զիւղին զինուոր մարդիկներէն բաղկացեալ, որք հազած էին իրենց լաւագոյն հանդերձները, եւ որք երբ մօտեցան անոնց, ողջունելին զանոնք ինչպէս կ'ընէին իրենց իշխաններուն, եւ ընդունեցին զանոնք իրենց լաւագոյն ընակարանաց մէջ: Մեծ խնամ տնտեսեցաւ հիւրընկալել զանոնք ըստ կարի լաւ կերպով: Անոնց առջեւ հանեցին ընտրեալագոյն ուտեստ: Մորթեցին պարարտ խոզեր իրենց նշանաւոր հիւրերուն համար: Մարդ մը հինգ մղոն հեռի տեղէ ֆաւֆէ-ով լի տոնրակ մը շալկելով տարաւ անոնց տալ: Այնուհետեւ ամէնքը մօտեցան ի միտին լսել ուրիշ հրահանգութիւններ եւս ճշմարտ Աստուծոյ պաշտման եղանակին վրայ, թէպէտ բազմաթիւ նոցանէ կը սորվէին Աւետարանները եւ կ'ազօթէին Յիսուս Քրիստոսի ամիսներէ հետէ: Կը թուէ թէ Աստուծոյ հոգին բարեւոր գործ մը փառած է անոնց սիրտերուն մէջ: Առաւօ

տուն, կէս օրին, եւ դիշերը կ'ունենային Սահարանին քարոզութեան: Շատ անձինք կը փախաքէին միլիտարիս: Մը թող խնամով քննելէ եւ շատ օրեր տեսնուէին ետքը այս պարզ հաւատացելոյ հետ, միլիտարիս անոնցմէ 80 հոգի: Նաեւ շատ ուրիշներ թողուց հոն որք կը տպասեն տակի հրահանգութիւն ստաւ նալ: Յարդ քսան հոգի եւս միլիտարիս են:

ՆԱԽԱԳԵՏԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԾԵՆԵՆՈՒ ՎՐԱՅ

(Ծար. է- Գր.)

Ինչ մը դէպ յառաջ տեսայ միջոց մը ուր դիւրաւ կրնար իջած ըլլալ ձաք, եւ մտայ հոն սողոսկելով ձեռացոյ եւ ոտիցոյ վրայ: Բարձր ձայնիւ կոչեցի, բայց չկրցայ անուշ պատասխան: Ինչ մը հեռին եւս կար լայն միջոց մը դուր մտցած էի բոլորովին: Բայց այն ատեն յիշեցի թէ հոն ապրողը գրուած չէր վստահ լի տախտակաւսածը հոն նստր էր: Դայի դէպ այն տեղը եւ նայեցայ վար: Լսեցի ջրոյ ճգիւնն ձայն, եւ ինձ թուեցաւ թէ կը լսէի փոքր ծովէ ջուր դէպ ի ներս հոսելու ձայն: Ի սկզբան օրէնք կը տեսնէի, բայց այն ինչ եկայ տէքերս ընտանեացն աւ դատ լոյսին, կրնայի նշմարել տղուն չըջողիմն ընդ աղօտ, ինչ բաւական վար: Կը տեսնուէր տղան նստած կոտրած տախտակաւսածին վրայ, եւ ոտքերն երկնցուցած տախտակ մը դէմ: Բարձր ձայնով կոչեցի, եւ կարծեցի թէ կը նայէր վեր:

«Ձաք, հոգ ես» ըսի:

Եւ պատասխանեց ինձ, տկար եւ խոն- ջեալ ձայնիւ:

«Այո, օգնեցէք ինձ, Սատուծոյ սիրոյն հա- մար, օգնեցէք ինձ: Բերէք մարդիկ, բերէք լապտեր, նաեւ սկսած է ջուր անոնք»:

Վարանեցայ: Եւ նա յարեց տակի թա- խանձաղին եղանակաւ:

«Շուտ ընէք, ես պիտի ջանամ դոց պահել ծալը մինչեւ որ դառնաք ետ»:

Սյո եւս չկեցայ հոն, այլ վաղեցի ածաղա- բանքը ելայ նաեւն տախտակաւսածին վրայ ըստ կարի արագ, եւ դարձայ ետ, հետս ըն- թելով լապտեր մը եւ երեք մարդ: Յատկեցի վար տղին քով, եւ հազիւ կը հաւատայի իմ զգայարանաց իսկ: Տեսայ որ որդերը կե- ղած էին նաեւն գերաններէն երկուքը դրե- թէ բոլորովին, եւ դրսի կողման թանձր տախտակներէն մին կոտրած էր, եւ ջուրն ուժգին ներս պիտի խուժէր մի վայրկեանի մէջ եթէ տղան թողուր դայն: Տղան իւր առջեւ դնուած տախտակն ամուր կը կոխէր դէպ ծակին վրայ: Անոր շուրջը հինգ վեց փոքր ծակերէ ջուրը ներս կը խուժէր, եւ տղան թրջած էր մինչեւ իւր մորթը: Տեսայ թէ այն վայրկեանին որ տղան վերցունէինք այն տեղէն, այնպէս որ չկոխէր տախտակին վրայ, տախտակը ներս պիտի նետուէր ուժգնու- թեամբ, վստահ որոյ մարդոյը նախ կոխել տուի տախտակին վրայ, որ այնուհետեւ վերցունէի տղան: Կոչեցի ուրիշ մարդիկ եւս, որ դային հոն տախտակներով, երկայն դառնելու եւ ու- ընդներով, եւ շատ խնամով եւ դժուարու- թեամբ հոռով ուրեմն յաջողեցանք դառնու- ցունել: ջրոյն ներս խուժելը, եւ արդելու վտանգը:

Տախտակը որ դորձածուած էր ծակին դէմ, ունէր վեց ոտք երկայնութիւն եւ ութ մատ- նաչափ լայնութիւն, եւ անկէ ներս պիտի կրնար վազել ջուր այդ չափով: Եթէ ձաք իջած չըլլար հոն, ծակը պիտի բացուէր եւ մինչեւ որ մէքը իմանայինք, անկարող պի- տի ըլլայինք ընել բան մը, եւ պիտի ընկը-

մէինք շատ կարճ ժամանակի մէջ: Գիտէի թէ այս էր հաւուսն այն տեղը ուր դարձաւ ստանալոյտը:

Ձաք Ուրթըն անուանեցաւ նաեւն խուցը, եւ հոն ըրաւ իւր պատմութիւնը, որ է հե- տեւալը: Ջնառաւին յատակը նետուէն քիչ ետքը, յառաջ կ'երթայ սողոսկելով, եւ նա- յելով թէ աղօտ լոյս մը մտած է ներս նա- լին մէջ, կը փնտռէ յարմար տեղ պահելու, վստահ լի անոր անգամները կը ցաւէին յոյժ: Կ'իջայ ի քուն, եւ երբ կ'արթնայ, կը լսէ թեթեւ ձայն, ջրոյ ձայնի պէս որ խուժէ ներս փոքրիկ ծակէ նաեւն յատակէն: Նա- լին բռնուելուն մէջերը կ'երթայ, կը նայի վար, եւ կը տեսնէ աչքովը որ բարակ ծա- կէ ջուր ներս կը ցայտէ նաեւն յատակէն: Վար կը ցատկէ, եւ քանի մը վայրկեան կը դանկ որ գերանները բոլորովին խախ- տած էին իրենց տեղէն: Եւ ջրոյն հոսանքը կը շարունակէ հետզհետէ: Կը դնէ իւր ձեռքը տախտակին վրայ, կը դնէ որ կոտրած է այն, եւ կը տեսնէ թէ ջրոյն ճնշումը դրսէն դէպ ի ներս կը մղէ դայն: Միտքը բաւական վրան ըլլալով հասկցաւ թէ եթէ ծակը մէկ մասնաչափ եւս մեծնար, շատ դէպ պիտի ըլ- լար եւ պիտի ընկղմէր նաեւ դուցէ բոլոր նաւաստիքը հանգերձ: Կը տեսնէր նաեւ թէ եթէ կարող ըլլար իւր տեղը պահել կոտրած տախտակը, կրնար կասեցունել ջրոյն ներս յորդելը: Վստահ որոյ նստաւ տախտակին վը- րայ եւ իւր ոտքերնով կոխեց տախտակն դէմ, եւ յետ այնքիկ գոչեց օգնութիւն: Բայց շատ հեռին կը դանուէր նաեւն այն- չափ ցած մէկ կողմը, ունենալով իւր շուրջը շատ մը բռններ դրուած որ անոր ձայնը հազիւ կը հասնէր ալոց ականջին: Նաւաս- տեաց ուսանք լսեցին ձայնը, բայց կարծեցին թէ կը խօսի նա ինքն իրեն:

Եւ հոն նստաւ իւր ոտքերնով կոխելով ամուր կերպով տախտակն դէմ քսան եւ չորս տխուր ժամեր: Բոլոր ջուրը անոր վրայ վա- դած էր եւ թրջած էր ինչա մինչեւ նոյն լակ մորթը: Բանի մը անգամ խորհեցաւ երթալ նաեւն տախտակներէն դրան բերանը, եւ գո- չել օգնութիւն, բայց պիտէր որ եթէ ելլէր իւր տեղէն, կոտրած տախտակը ի բաց պիտի վանուէր, վստահ լի արդէն ըդ- դացած էր թէ որպիսի ուժգնութեամբ վեր կը մղուէր այն իւր ներքեւ: Անոր անգամնե- րը սաստիկ կը ցաւէին, բայց չէր թողուր այն տեղը: Հարցուցի անոր թէ պիտի մնա՞ր արդեօք հոն նոյն դիրքին մէջ եթէ ես եկած չըլլայի: Պատասխանեց թէ պիտի չմեկնէր անկէ մինչ կ'անցը կը դանուէր իւր մէջ: Եւ սա թէ չէր խորհել իւր անձին վրայ, պատ- րաստ էր մեռնել, բայց պիտի ազատէր միւս- ները եթէ կարող էր: Եւ նա ազատած էր զմեզ նստեցի: Եւ ազատած էր զմեզ ամէնքս, ջրային գերեզմանէ:

Տղան հիւանդ կը պառկէր գրեթէ մահ- ուան դուռը հասած: Բայց ես կը կերակրէի զնա բուն իմ ձեռքով, կը խնամէի զնա ա- նոր բոլոր դասանցանաց մէջ: Եւ երբ խելքը զնւնն եկաւ, եւ կրնար նստել եւ խօսել, ծնեցայ անոր առջեւ, եւ խոնարհութեամբ խնդրեցի ներել ինձ անոր դէմ բոլոր դէ- վարանաց համար: Բազմակները վաթթելով պարանոցիս, ըսաւ թէ եթէ սիրով վարուէի անոր հետ, բնաւ պիտի չստար օտիթ դանդա- տելու: Դարձեալ ըսաւ մինչ կ'եկէր նստել, «Ես չեմ երկնում, եւ չեմ կրնար հարգու- թել որ վարուէն ինձի հետ իբրեւ նաւաստ անասնոյ մը հետ»:

Ինչու չմոռցայ այդ խօսքերը: Եւ այն ժա-

մէն հետէ լնուա զարկած չեմ անգամ մը իսկ նաեւ մէջ գտնուողներուն: Այնպէս կը վա- րուիմ նաւաստիներու հետ որ դպան թէ են մարդ, թէ ես այսպէս կը նկատեմ զանոնք, եւ թէ կ'ուզեմ ընել զանոնք երջանիկ որ- չափ որ կրնամ, եւ թերացած չեմ գրաւել անոնց ակնածութիւնը եւ վստահութիւնը: Չեմ ընել անոնց անպտույտ թույլտու- թիւներ, բայց իմ նաւաստեացս կու տամ զգալ թէ ես եմ անոնց թէ բարեկամը եւ թէ մեծը: Ինչ տարի ճամբորդած եմ երեք տարեք նաւերով եւ մի եւ նոյն նաւաստիներ- րով: Ոչ ոք կարող չէր իմ նաւաստիներէս մին անուշ ինչ տալով անոր տակի վարձ, բայց եթէ երբ կոչուէր վարել նաւապետի պաշտօն:

Եւ ձաք Ուրթըն մնաց քովս տասներեք տարի: Նա էր ի սկզբան իմ սենեկիս ծա- ռան, այնուհետեւ առաջնադոյն նաւաստիներ- րէս մին, եւ յետ այնքիկ իմ երկրորդս: Եւ երբ վերջին անգամ նաեւն իմ հետս, մեր- ժեց ըլլալ հրամանատար նոր նաւի մը:

ՅԲՍՆԻՔ ՊԸՔԼԱՆՏ ԵՒ ԳՈՊՐԱՅԻ ԽՍՅԹԸ

Հետեւեալն է պատմութիւն որ կը ցու- ցնէ թէ ինչպէս այդ մեծ բնութեամբ անգամ մը թուահաւորուեցաւ դոպրա անուան օձէ մը, եւ դրեթէ պիտի կորսնցունէր անոր կեանքը: Այս դէպը պատահեցաւ Կենդանաբանական Պորտուգիս մէջ ի Լոնտոն: «Անգամ մը ցա- լալի փորձառութիւն մը ունեցայ» կ'ըսէ Մը- Յրանք Պըքլանտ, «օձի թոյնին անհաւոր ար- դեանց մտախն: Կազմութեամբ մէջ ընդունե- ցի դոպրայի թոյն որ բարեբախտաբար շա- քիչ էր, ապա թէ ոչ չէի կրնար ապրել: Դեպքը պատահեցաւ տարօրինակ եղանակաւ մը: Օձէն թուահաւորուեցայ, անոնց խայթ- ուած ըլլալու անկէ, ուրիշ կենդանոց մը միջնորդութեամբ: Անհետ մը վրայ դադար- յի թուոյ ազդեցութիւնը փորձելու հետա- քըքրութեամբ, պարկի մը մէջ դրոյ մը կ'են- զանի անհետնոր դնելով դոպրային քով տա- րի: Անոնցմէ մին պարկէն հանելով դրի վստա- ղակին մէջ ուր էր դոպրան: Դոպրան դաւա- րած էր վանդակին կեղերնը դանուող քա- րերուն մէջ, եւ քնացած կը թուէր: Երբ լսեց անհետին վանդակին մէջ խնայուած ձայ- նը, անմիջապէս վեր նայեցաւ եւ լեզուն դուրս հանեց, չչելով միանգամայն: Անհետը դնայ անկէն մը եւ սկսաւ լուացուիլ, մէկ աչքովը շարունակ օձին նայելով: Ինչ մը ետքը անցաւ օձին մարմնոյն վրայէն, եւ այս վերջինը անմիջապէս պատերազմովի դիրք առաւ: Մինչ անհետը կ'անցնէր, օձը սկա- ցաւ, սակայն վրիպելով նշանակէտէն իւր քիթը ստանալի բաղխեցաւ վանդակին դէմ: Այս դէպը թուեցաւ բարեացունել դայն, քանզի ստարածեց իւր որոնայր ցլուները, դուր կը շարժէր ամէն կողմ այս տեսակ օձե- րու յատուկ եղանակաւ մը: Անհետը անու- ընկեցաւ եւ դարձեալ վաղեց դէպ օձը: Գոնը- րան դարձեալ ուղայաւ եւ այս անգամ դրաւ անոր, բայց կարծեմ թոյն չհասեցուց, զի անհետը շատ աչկոյթ կ'երեւէր: Դէթ թու- նաւորման ու եւ նշան չէր երեւեր: Սակայն եւ այնպէս օձին խայթուածը ի բարեկամութիւն շարժեց անհետը, քանզի պատմութեանցաւ ցատկելու եւ չափելով տեղեւոյն հեռաւորու- թիւնը, ուղղակի նետուեցաւ դէպ ի դոպրա- յին վրայ, մինչ նա կը տատանէր իւր դիմա- ցը: Այս անգամ անհետը, զիւրաւ չմեռնե- լով որոնմամբ, երկու կամ երեք անգամ խա- ծաւ դոպրայի վրայէն, մինչ օձը, բոլոր այս

միջոցին իւր մարմինը կանգուն դիրքի մէջ պահելով, կը ջանար դարձունել իւր դուռը խայթելու համար առնէր որ սխալէր յարմար էր անոր: Բիշ մը ետքը սակայն գոյրուն փութեց իւր ռազմագիտութեան եղանակը: Հաւանականաբար յոգնած ըլլալով կրէիէ առնէտին ծանրութիւնը, խոնարհեցուց զիւր դըրուխ: Եւ առնէր դարձեալ ինքզինք հաստատուն դեմանին վրայ դնելով փորձեց փախչել: Բայց ոչ: զի օձն հաւաքելով իւր բոլոր ոյժը երկնցուց իւր ցցուեալ խայթոցը, եւ իւր ծանրութիւնն ալ յօգնութիւն կոչելով սոսկալի հարուած մը տուաւ առնէտին ճիշդ մարմնոյն: Այս խեղճ կենդանին այժմ կը թուէր զիտնալ թէ պատերազմը վերջացած է ինք յաղթուած էր: Նա առանձնացաւ վանդակին մէկ անկիւնը, եւ սկսաւ հեալ սաստկապէս, ջանալով միանգամայն անյող գողգողել իւր ոտից նուազեալ գօրութիւնը: Իւր աչիւր մեծապէս ընդարձակուեցան, եւ իւր բաց բերնովը կարծես շունչ կը խնդրէր: Գոյրուն, իբր թէ զիտակ իւր յաղթութեան, կը կենար ճիշդ անոր վրայ չնելով եւ դուրս հանելով իւր լեզուն: Գրեթէ երեք վայրկեանի մէջ առնէտը ինկաւ մէկ կողման վրայ եւ մեռաւ: Յայտնաւ գոյրուն հեռացաւ եւ ոչ եւս գիտեց իւր մեռեալ թըշնամին: Գրեթէ տասն վայրկեան յետոյ առնէտը ծանկով մը ինձ բերուեցաւ քննելու համար: Իւր վրայ ո եւ է տրաքելն վերքը չը կրցայ տեսնել, ուստի դանակ հանելով սկսաւ մորթիլ դայն: Իսկոյն նշմարեց զգոյսի ասեղի ծակի նման երկու խիտ փոքրիկ խոցեր առնէտին այն կողման վրայ ուր մտած էին օձին խայթոցը: Թէ մարմնոյն եւ մորթին միջեւ եղած մասերն եւ թէ բուն մարմինը կապուեցած էին, թէ եւ քառորդ մամ հալիւ եղած էր յորմէ հետէ կենդանին վերադարձուած էր: Փափաքելով տեսնել թէ արդեօք բոլոր մորթին ալ ներգրծուած էր անոր վրայ եղած մասերը ի բաց քերեցի եւ զննելով: Բայ ի խոցուածներէ ոչինչ գտնելով նեղեցի առնէտը, եւ դանակն ու մորթը գրպանս դնելով մեկնեցայ: Գեռ հարկուր քոյլ տեղ չը գացած, յանկարծական աղբամբ մը անպէս զգացի որ իբր թէ մէկը ետեւէս դալով գլխուս եւ վզիս բուն հարուած մը տուաւ, նաեւ զգացի ուժգին ցաւ եւ ճնշում վանդակիս վրայ իբր թէ տաք երկաթ մը կը միտէր ներս իւր ծայրն ունենալով ահաղին ծանրութիւն: Նոյն ամայն իմացայ յիշելով ինչ որ զիտէի այս մասին, թէ թուշուորեցայ: Պատահաբար ինձ հետ դանակող բարեկամիս, որ էր ուշիմ պարոն մը, ըսի տալ ինձ պրօպէ եւ քաւ: Եթէ գետինը ինչայի — բառեր դուրս շարունակ կը կրկնէր չը մոռնալու համար այսպիսի տաքնապոյից պարագայի մը մէջ: Նաեւ խնդրեցի իրմէ որ զիս շարունակ քաղցունէ եւ չթողու որ պառկիմ: Յետոյ, քանի մը բոպէ, ամէն բան մոռցայ, եւ բարեկամըս կը պատմէ թէ կը տատանէի նուազեալ եւ տկար: Կը պատմէ նաեւ թէ առաջին բանը զոր ըրի, էր ինչալ իւր վրայ եւ հարցնել թէ արդեօք դէշ վիճակի մէջ էի: Նա շատ իմաստութեամբ պատասխանեց: «Ոչ, շատ առողջ կ'երեւիս»: Չեմ կարծեր թէ նա այսպէս կը խորհէր, քանզի շատ լաւ կը յիշեմ որ նա յոյժ գեղնած էր: Կ'ըսէ թէ իմ դէմքս կոշտացելուն գոյն մը ստացած էր: Քանի մը վայրկեան քալելէ կամ մանաւանդ գողգողելէ յետոյ տակաւ սթափեցայ, եւ զիմեցի դէպ ի տարրաբանի մը խանութ որ ամենէն մօտն էր: Ներս վաղելով ծարրուցի թէ քաւ: Կար Չունէր հարկաւ: Բայց սրուակի մը վրայ

դրուած «Գէ Կաւար» բառերը աչքիս հանդիպեցան: Անձամբ վար առի դայն, որմէ առատօրէն լեցուցի դաւաթի մը մէջ, եւ քիչ մ'ալ ջուր խառնելով ամբողջովն ըմպեցի զայն թէեւ սաստկապէս այրեց բերանս եւ շրթունքս: Իսկոյն ամօքեցաւ ցաւը զոր կը զգայի զլիւսուս եւ վանդակիս մէջ: Տարբաբանը աղջած մտոյ, եւ երբ հասկցուցի իրեն եղելութիւնը, յանձնարարեց ինձ տաք ջրով լուացուիլ: Եթէ յայտնաւ ես հետեւէի իւր խրատին, այս խօսքեր բնաւ չը պիտի արձանագրուէին: Երկրորդ անգամ խմելով վերոյիշեալ գեղթափէն, ճամբաս շարունակեցի, սակայն յոյժ չիտիւած եւ ապուշ կը զգայի: Երբ հագայ բարեկամին տունը, որ շատ մօտ էր, նա մարդասիրաբար հայթայթեց ինձ չիւ մը պրօպէ որմէ ըմպեցի զինչոյ չորս խոշոր բաժակներ յաջորդաբար, բայց ամենադոյզն զինուորական չը զգացի: Բաւական առողջ զգալով ճամբայ ելայ տուն երթալու, եւ յայտնաւ առաջին անգամ ըլլալով յոյժ տանտիկ ցաւ իմացայ ձախ բխամատիս եւ զննելն ներքեւ: Գաւը տարածուեցաւ դէպ ի վեր քաղուկս: Սկսայ ծծել վերքը, եւ այն ատեն հասկցայ թէ ինչպէս թոյնը ներգործած էր կազմութեանս: Մեռեալ առնէտը քննելէս զրեթէ ժամ մը յառաջ եղունգս կարած ատեն եղունգս քիչ մը բաժնուած էր տակի մորթին: Այս փոքրիկ բացուածին մէջ թափոններ էր թոյնը, երբ կը հանէի առնէտին մորթը քննելու համար: Վերքը: Քանի մահառիթ պէտք է ըլլայ ուրեմն գոյրայի թոյնը: Նա արդէն չըջան բրած էր առնէտին կազմութեան մէջ որմէ եւ ինձ փութանցեցաւ:»

ՄԱՍԻՆԻ ԹՈՅՈՒՆՆԵՐ

Մասգործ անունը որ կը տրուի մեղուաքաղ թռչնոց, չէ անպատշաճաբար դործածուած, մինչ անոնք ըստ ամենայնի կատարելապէս կը հաւատարմին բազէից եւ ուրիշ գիշատիչ թռչնոց, իրենց համարձակութեամբ եւ տնդութեամբ, որմէ կը թուի թէ հաճոյք կը զգան: Անոնք կը գտնուին շատ տեղեր: Ի Հարաւային Բալթիֆորնիա մասնաւորապէս, ընդհանուր են: Եւ մինչ կը գրեմ զայս դեկտեմբեր 17, ի Լոս Անջելէս, կը տեսնուին զրեթէ ամէն ծառի վրայ: Մեղուաքաղը գորաւոր եւ հրապուրիչ կերպարանքով թռչուններ են, եւ անոնց երեւոյթը կը ցուցնէ անոնց քաջութիւնը:

Սակայն թռչնոյն ունակութիւնն են որ են աւելի հետաքրքրական: Եւ մասգործ բառը դործածուած է թերեւս այն պատճառաւ որ անոնք ցոյց կը դարնեն իրենց որսերը: Նոքա կը բռնեն Բալթիֆորնիոյ մէջ զանազան մողեսներ, եղջերաւոր գորտեր, մուկեր եւ առնէտներ: Եւ տեսնուած է անոնցմէ մին որ կը թռչէր դժուարութեամբ, զի իւր հետ կը տանէր ուրիշ թռչուն մը, որ եթէ չէր մեծագոյն քան դայն, դէթ կը հաւասարէր անոր: Ընդհանրապէս կը ամեն իրենց այսպէս յափշտակած որսերը տեղ մը որ սիրելի է անոնց, եւ կը դարնեն ցոյց կամ կը կախն եւ ասա կը վառատեն: այնպէս որ այն տեղերն ուր շատ կը յաճախեն այս թռչունները, կ'առնու կերպարան կատարեալ մուսկուլ բաղկացեալ ալեւայ կենդանաց չորցած մնացորդներէ, յօշատեալ մասերէ, եւ ոսկեր կամ ուրիշ նիւթոց բեկորներէ: Նա ընդհանրին ի Հարաւային Բալթիֆորնիա, ամէն գիւրութիւն կ'ընծայէ այս, մասգործներուն վասն զի անոր ոտներն են փշոտ, եւ անոնք կը ծառայեցունեն զանոնք այս դարմա-

նալի նպատակին: Թռչունը կատարեալ անշարժութեամբ նստելով ոտսի մը վրայ, կը նշմարէ մի եղջերաւոր գորտ կամ մողես, եւ դէպ ի վար սնանալով, առանց պատահութիւն տալոյ սարսափահար կենդանոյն տեղ մը պահուրտելու կամ ապատանելու, կը բռնէ իւր զօրաւոր կտուցով եւ կը տանի սպանման տեղին: Մասգործ թռչունը շատ անգամ, նախ կը կախն որսը մէկ մագիլէն, ըստ սովորութեան բաղէից, եւ ասա կը փառատեն դայն: Բայց ընդհանրապէս կ'ընտրեն սուր փուշ մը կամ սրածայր ոտս մը, եւ կը դարնեն անոր մինչեւ որ հաստատուի ցոյց վրայ: Զայս յաջողութեամբ կատարելէ ետքը, երբեմն այնպէս կը թողուն անոր մարմինը ինչպէս հաւանականաբար շատ անգամ կը յափշտակեն այն թռչունները խաղալու համար միայն, եւ կը թողուն զանոնք փորտիքը դուրս թափած իբրեւ ի խրատ այլոց:

Մասգործ թռչունը երբ կ'ուզէ ուտել իւր որսը, կը գործածէ փուշը յօգնութիւն զիշատելու դայն մինչ մարմինը հերձուած է երկու կողմէն եւս: Այս ունակութիւնը այնչափ գորաւոր է որ թռչունը օդուս կը քաղէ որեւիցէ սրածայր նիւթէ մինչեւ իսկ երբ փախուած է վանդակի մէջ: Ինչպէս, երբ անգամ մը յատկապէս պատրաստուած սրածայր դաւաղանիկ մը արուեցաւ վանդակի մէջ փախուած մասգործ թռչնոյ մը, որոյ բոլոր կերակուրն էր հոս միս, տեսնուեցաւ որ անմիջապէս կ'անցունէր միսը անոր, եւ կ'ամ կը թողուր այնպէս կ'ամ կ'ուտէր:

Կը թուի թէ մասգործ թռչունը մասնաւոր առելութիւն ունի վանդակի մէջ փախուած թռչնոց: Վասն զի կը յարձակի դէպ անոնց կողմը յոյժ մեծ կատաղութեամբ, եւ եթէ կարող չըլլայ հանել անոնց, թռչններ ընելով վանդակին վրայ, երբեմն մահ կը պատճառէ փախուել դեղձանիկներու սոսկ վախ ազդելով անոնց:

Երբեմն զոյգ մը թռչուն վանդակով կախուած էր կաղնոյ մը վրայ մեր տան մօտերը: Երբ անոնց տէրը դնաց ներս բերելու, գտաւ զանոնք վանդակին մէջ առանց դուրսի: Թռչնոց զուգները փրցուած էին անգլիաբար: Եւ մին անցուած էր մերձակայ նարնջենոյ փշոյն: Եւ որովհետեւ վանդակը ոչ խորտակուած եւ ոչ ծած էր, տէրոյ զարմանքը շարժեցաւ թէ այս չարիք ինչպէս գործուեցան: Բայց յետոյ տեսնուեցաւ որ նոյն թռչունը յարձակեցաւ ուրիշ վանդակի մէջ փախուած դեղձանիկի մը վրայ որ կախուած էր պատահանէ: Մասգործ թռչունը խոյացաւ անոր վրայ, եւ մագիլով բանելով թելը եւ թեւերովը բաղխելով վանդակը, բոլորովն չիտիւցուց զդեղձանիկը, որ հուսկ ուրեմն իւր չիտիւթեան մէջ թռչաւ յանդուգն յափշտակողին մօտ, որ անմիջապէս դարնելով իւր զօրաւոր մագիլներէն միով սքստիկ վերաւորեց որսը: Անտարակոյս սրտի խելք դեղձանիկին զուրկ ըստ իւր սովորութեան եթէ չիտիւցնէինք դոս:

Թէեւ այս թռչուններն են անողորմ եւ յախտել, բայց են նաեւ քաջատիրոս եւ անվեհեր, եւ կը յարձակին մեծագոյն բաղէից կամ արծուոց վրայ, ի պաշտպանութիւն իրենց ձագուց: Յաճախ տեսած եմ որ կը միաբանին ընդդէմ մի բաղէի եւ բոլորովն կը յաղթահարեն դայն: Կը թուի թէ ազատ ներէն մասնաւոր տնայնութիւն կը զգան: Եւ մասգործ թռչուն մը բաւական է վանել հասարակ ազատ մը: Ուրիշն իստելով Սմէրիկեան մասգործ թռչնոց վրայ, կ'ըսէ,

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԲԱՆԱԿԱՆ

Մայիս 10, ըստ Յուն., և Մայիս 22, ըստ Լատ., 1886

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայիս 8-ին հանդիսւի բացուեցաւ ի Լոն-
տոն դպրոց մը որ կ'անուանի Տուն Կորուսնի-
Տղայոց, Ուէյլի իշխանին նախադաճութեամբ
ուր առաջիկայ կը գտնուէին Անգղիոյ երեւե-
լի արամեց շտաբը: Զոր. Կորուսնի մահուա-
նէն ետքը, յարմար դատուեցաւ յիշատակ
կանգնել Դիւլայաշին, լայց դժուարութիւնը
ծագեցան յարմարագոյն յատակագծի մը ընտ-
րութեան մասին: Շատ առաջարկութիւնք
եղան եւ հուսկ ուրեմն որոշուեցաւ կառու-
ցանել դպրոց մը ուր դաստիարակութիւն աղ-
քատ տղայք: Օգտակար հաստատութիւն մը
աւելի համաձայն պիտի ըլլար Զորավարին
դպրոցմանը քան մարմարիոն կամ պղնձի ար-
ձան թէպէտ մեծ եւ դեղեցիկ: Եւ այս յար-
մարագոյն էր մասնաւորապէս ուս պատճա-
ռաւ որ դորավարը միշտ խորին համակրու-
թիւն կը դրար առ տղայս, որոց բազմաց բա-
րեկամութիւն ցուցած եւ օգնած էր զնոյր
գնտա օգտակար դրոյ մէջ: Դպրոցն արդէն
ընդունուած են 80 տղայք որք կը պատրու-
տուին ըլլալ օգտակար արհեստից մէջ կամ
կարեւոր դիրքեր բռնելու բանակին եւ նա-
ւատորմին մէջ: Անոնք ամէնքն են աղքա-
տաղայն կարգէ եւ անտարակոյտ անոնցմէ
շատք պիտի մեծնային վարել մպեկան եւ
վաս կիանք եթէ այսպիսի օգնութիւն չվա-
ջելէին:

Շիշակոյի ստականութիւնը կը շարու-
նակէ փոստել Անիշխանականները որ պահ-
ուրած էին: Արդէն ձերբակալուած էին իւր
50 անձինք մայիս 10-ին, եւ կը սպասեն ի-
րենց դատաստանը սեանուելուն: Կը կար-
ծուի թէ մինչեւ 200 հոգի վիրաւորուած են
մայիս 4-ի կռուոյն մէջ: Կը վախցուէր թէ
խռովութիւն մի եւս պիտի ծագէր ի Սին-
սինմաթի, ուր օտար հպատակ Ընկերվարա-
կանք յոյժ բողոքածիւ են: Բայց տեղւոյն
ստականոց վրայ յաւելցան 500 եւս, նաեւ
զորագունդ մը բանակեցաւ քաղաքին մօտ,
պատրաստ չարմել ըստ հարկին: Այս նախա-
պատրաստութեանց անջլեւ Ընկերվարականք
չհամարձակեցան յարուցանել յուզում:

Կարծէ յիշել հոս դիմուած մը որ պատա-
հեցաւ Շիշակոյի խռովութեանց ժամանակ:
Ոմանք խռովարարք մասն քիմիպոքի մը
խանութ, եւ փոխելն դեղերէն կարծելով ու
դելից ըմպելի: Սի շարաթի մէջ անոնցմէ 8
հոգի մեղան սոսկալի տոնջանօք, եւ կան
նաեւ ուրիշներ որ կը կարծուի թէ պիտի
մեռնին: Սպանեալ ստականներուն ընտա-
նեաց ի նպատակ հաւաքուած անակին գու-
մարը 15,000 Անգլ. սակոյ հասած էր մին-
չեւ մայիս 11:

Ուրիշ տոսկալի փոթորիկներ եւս պա-
տահած են Միացեալ Նահանգաց մէջ: Ա-
տոնց մին անցաւ Գանսա քաղաքի մի մա-
սին վրայէն, եւ կործանեց բաւական չին-
ուածներ, սպաննելով եւ վիրաւորելով 50
մարդ:

Գաղիոյ նոր փոխառութեան ստորագ-
րութիւնը բացուեցաւ ի Բարիզ մայիս 11-ին,
եւ անաշին աւուր մէջ ստորագրուեցաւ 24
անգամը փոխառութեան համար խնդրուած
գումարին: Ստորագրողաց թիւն էր 247,000:

Ահաբին հրդեհ պատահած է Սանտուիչ
կղզեաց Հոնոլուլու մայր սքոլարին 2-ինա-
կան թաղին մէջ, որով 8,000 2-ինացիք մը
նացած են առանց բնակարանի:

Յորդոմ մը ծագած է Միացեալ Նա-
հանգաց հիւսիսային արեւելեան մասին ձըլ-
նորսութեան դաւառաց մէջ, Ամերիկեան
ձկնորս նաւի մը դրաւմամբ Գանատայի կառու-
վարութեան: Մորինա ձուկը պլանաւորագէս
կը գտնուի Գանատայի ջրոց մէջ, եւ Գանատայի
օրէնք սեղմուեցաւ զրաձ են օտար հպատակ
ձկնորսաց վրայ: Օրինակի համար յիշեալ
ձկնորսը չեն կրնար ձուկ որսոյ ծովերէն
այսչափ մօտը, եւ չեն կրնար Գանատայի նա-
ւահանգիստներէն գնել խայծ ձկանց: Ամերի-
կեան նաւը բռնուեցաւ այն օրինաց դէմ դոր-
ծած ըլլալու տւիտատանութեամբ: Խնդիրը
ներկայացած է Ամերիկայի կառավարութեան
Սերակուսի: Եւ Երեսփոխանական Ժողովոյն
առջեւ, եւ յուսայի է թէ լաւագոյն կարգա-
դրութիւն մը ըլլայ երկու կառավարութեանց
մէջտեղ:

Մայիս 9-ին ի Վիէննա եղաւ դործաւո-
րաց մեծ ժողով բողոքելու համար Ընկերվա-
րականաց վերաբերեալ ծրարին դէմ դոր
կառավարութիւնը ներկայացուցած է խոր-
հրդարանին: Աւելի քան 3,000 մարդիկ
խնդրեցան սրահը, եւ անոր իւր կրկին թուով
մնացին փողոցը: Բազմութիւնը ստատկուպէս
յարձակեցաւ կառավարութեան վրայ, բայց
ստիկանութիւնը չմիջամեց:

Սարսիւն թագուէին ծնաւ մանչ դուստկ
մը մայիս 17-ին: Թէ մայրը եւ թէ դաւաղը
բարւոք վրձակի մէջ են կ'ընուի: Եւրոպայի
բոլոր վեհապետք իրենց խնդակցութիւնն
յայտնեցին Մայր Թագուէոյն: Ծնողներն մի-
օր ետքը մահուկ իշխանը հռչակուեցաւ թա-
գաւոր ձեռամբ Մ. Սոկրատայի, առաջին
պաշտօնէին, եւ խորհրդարանի երկու ձիւ-
ղերու նախադասներուն: Հռչակումն ընդուն-
ուեցաւ ջերմագին ծախհարութեամբ խոր-
հրդարանին մէջ, եւ Մարիաի բնակչաց
եռանդն էր անսահման: Կը տարակուսինք
թէ արդեօք կը գտնուի անկիւն մը քաղա-
քակիրթ աշխարհի մէջ որ չէ դժգոյս առ-
կեղծ համակրութիւն այս նոր ուրախութեան
մէջ զոր Անտուած չնորհած է սղորմելի այրի
մնայած թագուէոյն: Յաճախ չպատահիր
որ ոք ծառէ թագաւոր, բայց այս փոքրիկ
իշխանը դուռ թագ մը որ կը ազատէր անոր
մանկական դիւտոյն այն վայրկեան որ իւր
ոտքը դրաւ աշխարհի սեմէն ներս:

Պարագայք որոյ ներքեւ մահուկ Թագա-
ւորը կը սկսի իւր անվնասից թագաւորու-
թիւնը, են յուսայից: Ելեւմտից եւ ոլտեւ-
րազմական պաշտօնէից անհամաձայնութիւնը
վերցած են բարեկամական եղանակաւ, եւ
աղաատական պատուիրակը ցուցած են ի
որոնք միաբանութիւն ուր կը վախցուէր թէ
զաղախարաց անմարանութիւնը պիտի ծա-
ղէին: Սինեոր Սեկասթա եւս, յոյժ խմա-
տուն բանախօսութեան մը մէջ, դրաւած է
համակրանքը իւրոր ճշմարտ հայրենասի-
րաց եւ սոյապէս զօրացուցած է թէ իւր եւ
թէ խնամակալ Թագուէոյն դիրքը:

Երկու չարաթէ հետէ արծաթի արժէքն
իջած է աւելի վար քան որչափ երբէք անկէ
առաջ: Ասոր պատճառը, ըստ Մեկլեքէ Բի-
էպի, երկուքն է թէ Գաղիա կը պատրաս-
տուի արծաթ դրամոյ չըջաբերութիւնը պար-
տաւորիչ չընել ինչպէս Գերմանիա ըրած է
արդէն, եւ աւելի դիւրաւ արծաթ հանուիր
Մեքսիկայի հանքերէն նոր չընուած երկա-
թաղեաց միջոցաւ, նաեւ սա երկուքը թէ
Միացեալ Նահանգը պիտի դադարին արծաթ
դրամ հատանելէ: Վերջին պատճառը աւելի
չունի մինչ Միացեալ Նահանգաց խորհրդա-
րանը որոշած է չարունակել արծաթ դրամ

հատանել ամիսը 2,000,000 տալեոյ: Յիշ-
եալ լրագիրը կը կարծէ նաեւ թէ արծաթ
դրամը դարձեալ կրնայ ստանալ իւր նախ-
կին արժէքը, վասն զի հասկցուած է թէ
ձաքոն արծաթ դրամ պիտի հատանէ, եւ
յուսայի է որ 2-ինաստան եւս ընէ նոյնը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գաղիական եւ Երիտասկան կառավարու-
թեանց մէջտեղ կայ մէծ մը Երիտասկան բնա-
կող հարուստ անձի մը որ աղէք ըլլալուն
վրայ: Գաղիացիք կը պնդեն թէ նա Գաղիոյ
հպատակ է, որովհետեւ անոր դերձատանը
զաղթած էր Երիտասկ Ալճէրէէ անկէ իբր
100 տարի առաջ: Խնդրոյն կարեւորութիւնն
է յայտ որ Երիտասկ օտար հպատակ բնա-
կիչք աղան են հարկ հատուցանելէ եւ դա-
տուելէ ընդի դատարանաց առջեւ:

Երկու Անգլիական չոգեհաւք իրարու
բախեցան Գանուրի վրայ՝ անոնց մին ընկղ-
մեցաւ եւ միւսը ծանրապէս վնասուեցաւ,
այնպէս որ զայն նորոգելու համար մէկ ամիս
պէտք է: Բախումը տեղի ունեցաւ ծանծաղ
ջրոյ վրայ եւ կը յուսացուի թէ ընկղմեալ
չոգեհաւք կրնայ հանուիլ ջրէն:

Լէվան Զեւալի թղթակցաց մին որ ու-
ղեկցած էր Աղեքսանդր իշխանի անոր ձամ-
բորդութեան մի մասին մէջ յԱրեւ. Բումբէլի,
կը զրէ թէ բնաւ չէր տեսած աւելի անկեղծ
եւ ընդհանուր ցոյցը ուրախութեան հպատա-
կաց կողմանէ: Ի Զորիան, մասնաւորապէս,
ուր Ռոսիոյ կողմնակիցք կը յուսային թէ
իշխանը ցուրտ բնդունելութիւն պիտի դրա-
նէր, ամբողջ հասարակութիւնը երան դիմա-
ւորել զնա ձամբան ծածկելով 2 մղոն երկայ-
նութեամբ: Կանայք եւ մանկանք ծաղիկ
կը արեւին անոր առջեւ, եւ կանգնուեցաւ
յաղթական կամար որուն վրայ կը տեսնուէ-
ին անոր Սերվիոյ վրայ տարած յաղթու-
թեանց անուանքը:

Սոփիայէ կ'իմացունեն թէ տակաւին չէ
սկսուած Զարիսլոտի եւ Վարաքէլի մէջտեղ
չինուելի երկաթուղին (այսինքն երկաթուղ-
այն Պուլխարիոյ մասը որ կ'երթայ Կ. պոլսոյ),
եւ թէ Պեքիական ընկերութիւն մը մեծ
ջանք կ'ընէ ինք ընել պայմանագրութիւն մը
փոխանակ Պուլխար ընկերութեան որ անկա-
րող գտնուած է կատարել պայմանագրու-
թեան պայմանները:

Լուրը զոր սուրինք անցեալ չարթու յեն-
րով առ Կ. պոլսոյ Զաղիական դեպքանատու-
նըն դրկուած հեռադրալոյ մը, թէ Բումբէլի
մաքառատունը ջնջուած էին, այժմ ի սպառ
կը հերքուի, ինչպէս կը կասկածէինք: Ի Պուլ-
կարիա Գաղիոյ ներկայացուցիչը չէ այնպիսի
որ որ աւելցունէ իւր աղբեղութիւնն աւեղ-
ւոյն կառավարութեան վրայ, վասն զի բա-
յայայտ ըսուած է թէ նա կը ցուցնէ համակ-
րութիւն Ռուսասէր կուսակցութեան:

Սոփիայի պաշտօնական լրագիրը հրա-
տարակած է Արեւ. Բումբէլի բնակչաց թիւ-
ւը, բայց հիմնեալ 1883-ի մարդահամարին
վրայ: Ամբողջ բնակիչք են 942,680, որոց
476,462 են արու, եւ 466,218 իգական սե-
ռէն: Աղբային ընդհանուր ժողովը կը բաղ-
կանայ 91 երեսփոխաններէ: Բայց այս չարաթ
կառարուած նոր երեսփոխանաց ընտրու-
թեան վրայ կը յուսանք լուր առնուլ լրագի-
րը ստորագրուելէ առաջ: Կ'ըսուի թէ դաւա-
ռին Մահմետական բնակիչք որոշած են չը-
մանակցիլ քուէարկութեան:

